БЕЛАРУСКІ ЗВОН

ТЫДНЁВАЯ ЧАСОПІСЬ

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: Вільня, Вострабрамска вул. 9 (Ostro-bramska 9). Рэдакцыя адчынена: 12—2 штодня апрача сьвяточных дзён.	Рукапісы павінны быць напісаны чытальна і толькі на адным баку паперы, з праудзівым прозьвішчам аутара і адрэсам для ведама Рэдакцыі. Непрынятыя у друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукованага залежыць ад Рэдакцыі.	Цана кожнага нумару 50 м. Падпіска на 3 месяцы каштуе 600 м. (з даст. да хаты). Цана абвестак: перад тэкстам 200 мк., сярод тэксту 300 мк. і на апошняй страніцы 120 мк. за радок пэтыту у 1 шпальт.

Год II. Вільня, Субота 21-га кастрычніка 1922 г. № 28 (53).

№ 16. ГРАМАДЗЯНЕ, ГАЛАСУЙЦЕ ЗА БЕЛАРУСКІ СЬПІСАК № 16! № 16.

Нашы кандыдаты.

Аканчаньне.

7. Браніслаў Тарашкевіч.

Сярод сучасных беларускіх нацыянальных дзеячоў гэты асабліва вызначаецца, як вучоны прафэсар і тварэц беларускае граматыкі. А і ён выйшаў, як бліву ўсе другія, з сялянскае хаты.

Радзіўся Тарашкевіч у 1892 годзе ў вёсцы Чарнулішкі, Міцкунскае воласьці, Віленскага павету, — у 4-ох мілях ад места Вільні. Пазнаёміўшыся ў бацькі з усімі вясковымі работамі, што выпадаюць на долю сялянскіх дзяцей, пачаў хадзіць у Лаварыскую пачатковую школу, якую і скончыў. У гімназіі ён вучыўся ў Вільні ды тут пазнаёміўся з беларускім рухам заходзячы да радакцыі „Нашае Нівы". Горача захапіўшыся беларускай справай, ён паехаў у Пецярбург у унівэрсытэт і паступіў на філёлёгічны факультэт з той думкай, каб спэцыяльна працаваць над разьвіцьцём беларускае мовы. Яго праца ў гэтым кірунку была як сълед ацэнена прафэсарамі, і пасьля сканчэньня навукі ён быў затрыманы пры ўнівэрсытэце за прафэсара. У 1918 годзе яму далі права выкладаць беларускую мову ў Пецярбурскім унівэрсытэце. Але тутака Тарашкевіч ня ўседзіў: яго цягнула на Бацькаўшчыну-Беларусь, і ён кінуўшы сваю кар'еру, перабраўся ў Менск ды тутака быў прафэсарам у беларускім пэдагогічінстытуце. У гэтым-жа часе надрукаваў і сваю граматыку беларускае мовы.

Але жывое жыцьцё не дало яму абмежыць сваю дзейнасьць толькі навуковай працай. І вось Тарашкевіч прыймае чыннае ўчасьце ў беларускай палітычнай працы, як сябра Рады Рэспублі- ў Менску і пасьля як старшыня Рады Віленшчыны і Гарадзеншчыны ў Вільні. Але найбольш сіл сваіх аддае ён школьнай справе. Тарашкевіч стануў на чале Беларускае Школьнае Рады, як старшыня яе, і за час істнаваньня так-званае „Сярэдняе Літвы" здалеў адкрыць каля 200 беларускіх школ (— праўда, блізу ўсе яны пасьля былі пазачыняны палякамі!). Цяпер Тарашкевіч займае становішча дырэктара Беларускае Гімназіі ў Вільні і сэкратара Беларускага Навуковага Товарыства.

Належыць да партыі беларускіх Соцыял-дэмакратаў.

Будучы ў Сойме Тарашкевіч лягчэй здолее наладзіць як сьлед нашу школьную справу і сваей павагай дэпутата абароніць беларускую школу ад цяперашніх зьдзекаў.

8. Язэп Туркевіч.

Найвыдатнейшы прадстаўнік беларускіх работнікаў і ўсяе работніцкае клясы места Вільні.

Язэп Туркевіч — сын селяніна з Падбродзя, Свенцянскага павету. Радзіўся ў 1876 годзе. Вучыўся на сталяра.

Яшчэ дзяцюком быў, калі захапіўся ідэяй барацьбы работніцкае клясы з капіталам. 18 гадоў яго за агітацыю сярод работнікаў пасадзілі першы раз у вастрог. З таго часу вось ужо дваццаць пяць гадоў неўтаміма працуе дзеля грамадзкае справы, жывучы ўвесь час у Вільні. У 1906 годзе ён, як соцыял-дэмакрат, рэдагуе соцыял дэмакратычную часопісь „Žarija". Рэвалюцыйны рух 1905 году зближае яго з беларускім рухам. Ён працуе адгэтуль у поўным контакце з Беларускай Соцыялістычнай Грамадой, у часе мітынгаў выступаючы з гарачымі беларускімі прамовамі.

Шмат заслужыўся таварышам-работнікам у часе нямецкае акупацыі, арганізуючы самапомач. Яго стараньнямі былі закладзены работніцкі клюб, работніцкая страўня і работніцкі ваапэратыў. У працягу трох гадоў займаў становішча старшыні прафэсыянальнага саюзу будаўляных работнікаў. Адначасна быў сябрам Цэнтральнага Бюра Работніцкіх Прафэсыянальных Саюзаў і цэлы год быў старшынёй і віцэ-старшынёй Ц. Б. Цяпер ён віцэ-старшыня саюзу будаўляных работнікаў.

У тым-жа часе Туркевіч незабываўся і аб беларускай справе. Пры немцах ён уваходзіў у склад Беларускае Соцыял - Дэмакратычнае Работніцкае Групы і быў прадстаўніком апошняе ў законспірованным Беларускім Народным Камітэце, які кіраваў усей тагачаснай беларускай палітычнай працай. Быў такжа сябрам Рады Рэспублікі ў Менску, дэлегаваны туды віленскімі беларускімі арганізацыямі.

Беларускі Цэнтральны Выбарны Камітэт паставіў імя Язэпа Туркевіча на першым беларускім месцы на сьпіску кандыдатаў ад Віленскага акругу пад № 16 Роля, якая чакая Туркевіча ў Сойме, надта вялікая і важная: гэты неўтамімы баец за ідэалы работніцкае клясы і за беларускую ідэю будзе шчырым абаронцам нашага народу і ўсіх працаўнікоў. Цярпеў ён прасьледаваньні ад усіх урадаў, якія панавалі ў Вільні, бачым усе вастрогі, — ды ніякія кары і пагрозы не здалелі зьвясьці яго з абабранае дарогі.

І не зьвядуць!

9. Фэбіян Ярэміч.

Сын селяніна з Ваўкаыск белавету. Радзіўся ў 1891 годзе. Прайшоў звычайную жыцьцёвую дарогу вясковага хлопчыка і скончыў вясковую школу. Пасьля паехаў у Пецярбург і тутака, ня гледзячы на недахват грошы, яму ўдалося скончыць электра-тэхнічную школу. З таго часу працаваў, як тэхнік, па праводцы электрыкі і займаў у Вільні некалькі гадоў становішча тэхнічнага кіраўніка тэлефоннае сеці. Як беларускі соцыял-дэмакрат, ён на гэтым становішчы шмат папрацаваў дзеля арганізацыі пачтова-тэлеграфных служачых.

Але тое, што ён выступаў заўсёды ад крыта, як беларус, было сольлю ў ваччы польскіх эндэкаў, і ўрэшце яго прымусілі кінуць сваю службу.

За некалькі гадоў жыцьця ў Вільні Ярэміч заняў вельмі выдаткае становішча ў беларускім руху: яго ў працягу трох гадоў выбіралі за старшыню Беларускага Нацыянальнага Камітэту. Тут было многа працы і клапотаў: прыходзілася часта-густы энэргічна выступаць у абароне беларускіх дзеячоў, якіх мясцовая адміністрацыя ўсяляк прасьледавала і арыштоўвала, – а адначасна трэба было кіраваць усей беларускай палітычнай, рабіць выступленьні перад Лігай Народаў і т. п. Ня раз і самога яго арыштоўвалі польскія жандары...

Ярэміч прыймае гарачае ўчасьце ў-ва ўсіх беларускіх грамадзкіх пачынаньнях і многа папрацаваў дзеля справы выбараў у Сойм і Сэнат. Яму бязспорна і належыцца месца ў Сойме, дзе ён з такой-жа энэргіяй, як дагэтуль, будзе бараніць беларускую справу і справу працоўнага народу наагул.

10. Сымон Якавюк.

Сын селяніна, радзіўся ў 1881 годзе ў вёсцы Дубіны, Нова-Бярозаўскае воласьці, Бельскага павету. Атрымаў сярэднюю адукацыю. Добра вядомы праваслаўнаму насяленьню Горадзеншчыны.

Калі ў 1918 годзе пачалася ў Горадзеншчыне арганізацыя беларусаў, Якавюк энэргічна закратаўся каля работы. Ен прыймаў ўчасьце ў стварэньні так-званае „Беларускае Управы". Ячэ мала тады знаёмы з беларускім нацыянальным рухам, ён ўсё-ж хутка зразумеў, што тагачасныя кіраўнікі „Беларускае Управы" былі беларусамі толькі па імені, а запраўды мелі чыста маскоўскія мэты. Гэтак праца ў „Управе" памагла Якавюку знайсьці правільную дарогу, па якой ён ідзе і цяпер. За сваю неўтамімую дзейнасьць па арганізацыі сялянства, па закладаньні ў Горадні і ваколіцах беларускіх коопэратываў і т. п. яго вельмі прасьледавала мясцовая адміністрацыя. Яго арыштоўвалі, садзілі „за дрот", але не маглі прымусіць адрачыся ад дарагое яму справы. І вось Якавюк цяпер, у часе выбараў, выяўляе ўсю сваю энэргію,—і трэба спадзявацца, што насяленьне ацэніць яго заслугі выбарам у Сойм.

Вызваляйцеся ад „Wyzwolenia".

Польская партыя «Wyzwalenie» выстаўляе гэткіх кандыдатаў.

1 Польскі ахвяцэр Ксьцялковскі нядаўна купіў маёнтак Берданаўцы за 39 мільёнаў марак.

2. Аляксандра Карніцкая абшарніца маёнтку Пятроўшчына.

3. Станісаў Гэльман мае свой дом у Вільні.

4. С. Ваевудзкі, абшарнік Лідзкага павету.

5. Л. Хамінскі, які стаіць на чале „Wyzwalenia", мае ўласную друкарню ў Вільні „Lux" і 20.000 дзесяцін у Сьвянцянскім певеце.

Хай жа знае кожны працоўны селянін, што, галасуючы за польскую партыю „Wyzwolenie", ён самахоць лезіць у пятлю.

Хай знае кожны беларус, што каб не адабралі яго зямельку і ня зьнішчылі яго лясы, дык павінен рашуча адкінуць польскую партыю „Wyzwolenie" і ей падобныя партыі, а галасаваць за свой родны сьпісак № 16.

Не запужаеце!

З усіх канцоў нашага краю, дзе адбываюцца выбары ў Варшаўскі Сойм, даходзяць зусім аднолькавыя веткі. Наказуюць, што паны і іх найміты, ня маючы ўжо магчымасьці баламуціць наш народ сваімі салодкімі словамі і юдавымі срыбнікамі (бо-ж ніхто сабе ня вораг і ня будзе галасаваць за польскіх кандыдатаў!), стараюцца запалохаць вёску.

Дзеля гэтага паны панаймалі за вялікія грошы розных бандытаў і п'янюг, каторыя, заліўшы вочы гарай, з кіямі і рэвольверамі (на гэта ім ёсьць поўная свабода!) нападаюць на беларускіх выбарных

Дурная галава.

Вёрст за пяцьдзесят ад нас завяліся з панам мужыкі за луг. Пан казаў, што сенажаць з пад спушчанага пруду належыць да яго; мужыкі ўпёрліся, што ўсё да самае вады—спрадвеку іхнае. Паслаў пан сваіх дворных касіць той луг, мужыкі сагналі. Пачаўся „бунт".

Няведама, дзеля якой прычыны, ня прыслала начальства пану казакоў; мабыць, для іх хапала працы ў другім мейсцы.

А толькі было так, што на загаду ад спраўніка сталі зьбіраць у нас ўсіх соцкіх, дзесяцкіх і выбарных, каб ішлі зьміраць бунтаўшчыкоў.

Пара дзеля работы стаяла пільная, нікому ня хочацца патраціць такі час на падарожу за колькідзесят вёрст, каб біць тям свайго-ж брата. А не пайці бяда: пасодзяць у кутузку.

Чуець наш Трахім, як выбарны галосіць, ня хоча кінуць касавіцу дзеля бунту. Чуець ды й раптам бух: „я заціабе пайду! Дай па трыццаць капеек дзень".

З радасьцю згодзіўся на тое выбарны, і вось наш воін рыхтуецца ў бой. Выразаў добрую дубовую булдавешку, узяў у хатылёк на пяць дзён хлеба і пацягнуўся ў воласьць на зборную.

Дзесяць дзён прападаў ён на ўзьмірэньні. Людзі пасьпелі скасіць, і высушыць, і зьвезьць, а Самусёкавая баба чуць-ня-чуць адзін вазок сабрала, ато ўсё ці коні патравілі, ці пад дажджамі пагніло.

Вярнуўся наш Трахім,—нічога, ня смуціцца, хоць сена пагніло, затое тры цалковых зарабіў і сьвету паглядзеў, бунт суміры! Праўда, грошы ён праеў там на харчах, але яму гэта ня бяда,—ўсё роўна зарабіў!

На ўсё жыцьцё было аб чым казаць Трахіму.

— Няўжож ты і людзей біў?—пыталісь мы ў яго.

— А што-ж бы я дарма хадзіў?—сьмяяўся ён пакручваючы наўкола галавы сваёю булдавешкай, да якой за дзесяць дзён пасьпеў так прызвычаецца, як салдат за колькі гадоў службы да ружжа.

— Як-жа ты біў?

— А во як! — з усяе сілы бахаў Самусёнак булдавешкаю па плоце.

— А самаму ўляцела?

— Ну, не, я больш ля баб з ураднікамі ваяваў! Божухна, колькі-ж там было гэтых ураднікаў, а-я-я! Нагналі з усяго вуезда. І ўсе чыста ў белых паркалёвых жупанках, з блiскучымі як тое шкло, гузікамі на грудзёх і з шаблямі пры баках. І йспраўнікаў было штук пяць! Соцкіх тых, дзесяцкіх, выбарных —не пералічыш. Высыпалі мы на сенажаць, як войска. Далі вураднікі нам косы ў рукі. Добрыя—то косы,—вядома, панскія.—„Касіце!" Мы касіць, а бабы кладуцца пад касу, каб не даваць. Мужыкі з цыпамі сталі найбольш адзаду, а бабы, дзеці і старыя сунуцца на нас. — „Лупі іх, хлопцы!" — кажаць нам тады главнейшы спраўнік. Некаторыя сьцясьняюцца, а я, ня доўга думаўшы, так угрэў крыклівую малодку калаўём, што аж скіпела. — «Сабака панскі!» — крычыць яшчэ халера. Я тады, ня доўга думаўшы, кінуў касу ды як лупнуў яе у грудзі булдавешкай! Аж тут, халера, зусім старэнькі дзед схапіў з травы касу, як кінецца з касою на мяне. Каб ня схіснуўся ў бок, зарэзаў-бы, як кукарэку. Віджу, што тут не паласа, булдавешку на плечы ды ходу, брат ты мой! Насілу схаваўся за ўрадніка, што з пад Татарска, манапольшчыка старага сын.

— Усьмірылі?

— Вядома! штук дзесяць баб трохі парэзалі, хлопчыку аднаму носа адкраілі, а мужыкоў паслалі пад арэшт. Н бойсь, ня будуць бунтаваць.

— Што ж, пан вас добра напаіў?

— Якое там, — скупы, халера! Прасілі, каб хоць вядры са тры паставіў, дык кажаць, кінуў усё-чыста і зьехаў са двара. Мужыкі яго ўсё роўна спаляць. Заядлыя там мужыкі, бунтоўнікі, задзёры.

— Скажы ты мне, Трахім,—пытаецца наш стары дзядзька;—каб во, прыкладам, у нас такое з панамі завялося: ці добра то было, каб і цябе хто гэтак лупцаваў?

— А што-ж? Калі на тое зарабіў, хай і мяне лупцуюць.

— Дурная твая галава!—з прыкрасьцю казалі яму нашы хлопцы.

— Самі вы дурныя, — сьмяяўся Самусёнак і дзеля жарту з усяе сілы бахаў булдавешкаю па плоце.

Кузьмянкоў.

М. Гарэцкі

агітатараў, б'юць іх і пагражаюць сьмерцяй. Было гэтак надовячы ў Ашмяне; тое-ж робіцца і ў некаторых валасьцёх Ашмяншчыны (ў Забрэскай вол. — ў вёсках Дубіна і Дыйнава), дзе банды вечна п'яных панскіх наймітаў пілнуюць на дарогах і некага не дапускаюць у вёску дзеля агітацыі.

Ну, ды на ўсім абшары Беларускім, які знаходзіцца пад Польшчай, не абсадзіш гэтак кожную вёску: нават і паном ня хопіць на гэта грошы! Вось-жа там, дзе паны ня могуць запалохаць беларускіх сялян равольварамі і кіямі наёмных бандытаў, яны пускаюць у ход другое аружжа: пужаюць людзей пагрозай урадовага прасьледаваньня іх за ўчасьце ў выбарах і за галасаваньне за беларускі сьпісак № 16.

Хіба-што ўлада ў нас ня чуе, як ад яе імя паны і панскія служкі пагражаюць нам проці законнымі гвалтамі і прасьледаваньнямі,— бо інакш яна павінна была-б тых, хто гэта робіць, пасадзіць у халодную. ня чакаючы нават і канца выбараў. Ну, ды гэта яе справа... Але мы павінны супакоіць людзей палахлівых і слабога сэрца: гэткія пагрозы — зусім дурныя!

Справа вось у чым: пакуль мы ня мелі сваіх дэпутатаў у Сойме, дык нас розныя нягоднікі маглі спакойна крыўдзіць, рабавац зьдзекавацца над намі, ведаючы, што ніхто за нас не заступіцца. Ала з таго дня, як у нас будуць свае дэпутаты, баяцца нам больш ня прыдзецца: гэта-ж будуць нашы заступнікі, для ўлады недатыкальныя, — заступнікі, якіх павінен слухацца польскі ўрад і польскія міністры. І ўжо тых, хто сваей працай і сваімі галасамі паможа нашым дэпутатам прайсьці ў Сойм, — гэтыя дэпутаты нікому ў крыўду не дадуць!

Дык няхай жа людзі палахлівыя ведаюць гэта і, чым больш іх абхоплівае страх за тое, што іх жджэ пасьля 5 лістапада, тым больш энэргічна няхай агітуюць за сьпісак № 16.

Няхай ведаюць. што калі-б з іх акругу ніхто з беларусаў у дэпутаты не папаў, дык і гэта не бяда: беларусы пападуць па гэтаму-ж сьпіску з другіх акругоў і будуць цьвёрда стаяць за ўвесь наш народ і за ўсіх тых, хто йдзе з намі.

І няхай не палохаюцца тых, хто пагражае беззаконьнем: нашы паслы ўжо паруняцца, **каб права і закон запанавалі на нашай зямлі роўна для ўсіх грамадзян яе!**

М. Маліноўскі.

Перад выбарамі.

Польскія урадоўцы нарушаюць закон.

Пісар Гарадэчанскай гміны, Навагрудзкага павету Прахнеўскі, груба лаючыся, насільна выпіхнуў з памешканьня гміны прадстаўніка Бел. Цан. Выб. К-ту В. Курчэўку, які у службовы час спытаў Прахнеўскага аб адрасох абводавых камісіяў.

Войт Уселюбскай гміны самавольна без прычын павычырківаў шмат жыхароў сваей гміны.

У м. Гарадку, Вялейскага п. на мітынгу 10 кастрычніка паліцыя адбірала беларускую перадвыбарную літэратуру ад сялян і тут-жа ніштожыла.

Трэба спадзявацца, што вышэйшыя урадовыя установы стануць у абароне закону і пакараюць самавольнікаў.

Сьпіскі на Навагрудзкаму акругу.

У Навагрудзкую Акружную Выбарную Камісію пададзены сьпіскі з гэткімі намерамі: 3, 4, 6, 12, 16, 22 і яшчэ некалькі сьпіскаў жыдоўскіх дробных партыяў. Як бачым, беларускі сьпісак ідзе толькі адзін № 16 і судзячы па падгатоўчай працы будзе карыстацца посьпехам.

Прадаліся паном.

Гаспадары вёскі Ваўкавічы, Навагрудзкага павету: Быт Сьцяпан, Гіга Андрінохі, Юрчык Іван і вучыцель Грыц Уладзімер, якія уваходзілі ў Выбарны К-т, аказаліся здраднікамі народнай справы. Суседні абшарнік даў ім дарма касіць сваю атаву, каб яны толькі нічога не рабілі ў карысьць беларускага народу і яны згодзіліся.

Выбарны К-т ў м. Косава.

15 кастрычніка ў м. Косава адбыўся сход беларусаў, на якім, пасьля даклада прадстаўніка Б. Ц В. К-ту, быў заснаваны павятовы выбарны камітэт. У склад прэзыдыума ўвайшлі: гр. гр. Юрэвіч А (каапэратар), Жук Я., доктар Ігнатовіч, Мэлеха і Клютко. Сход выразіў падзяку гр. А. Луцкевічу і у яго асобе усяму Цэнтр. К-ту за выдатную дзейнасьць у выбарнай кампаніі, якая павінна прынясьці карысьць і палягчэньне шматпакутнай Бацькаўшчыне.

Абураючыя весткі.

Не зважаючы на пратэсты перад Абвадовымі Камісіямі асталіся не запісанымі ў сьпіскі выбаршчыкаў, маючыя поўнае права выбаршчыкаў, з вёскі Лоўчыцы — 73 асобы, з вёс. Католышы — 42, з вёс. Сьвіры — 10 і з вёс. Байкі — 100, разам — 225 асоб. Вёскі гэтыя знаходзяцца ў Навагрудзкім павеце.

У мястэчку Іля, Вялейскага павету Абвадовая камісія, на чале якой стаіць польскі шовініст доктар Хмялеўскі, шмат каго не запісала ў сьпісак выбаршчыкаў, паміж іншым, не запісаны сьв. м. Іля Голасаў і ксондз, якія карыстаюцца пашанай сярод беларусаў.

Перадвыбарная „свабода“.

У вёску Ваўкавічы, Навагрудзкага пав. прыехалі беларускія агітатары, але солтыс не дазволіў мітынгаваць, бо камандант Гарадэчанскай паліцыі строга загадаў ня склікаць беларускія сходы без яго. Паведамлены камандант хутка прыехаў і бегаючы з паліцэйскімі па вёсцы з равольварамі ў раках усё шукалі агітатараў, хоць ім і паказывалі ў якой хаце яны сядзяць. Усё гэта рабілася з мэтай напужаць народ і не дапусьціць да сходкі.

ВЯЛЕЙЧАНЕ! На вашы пытаньні сьпяшым адказаць, што беларус Вечаслаў Багдановіч, які уваходзіць у склад Беларус. Цантральн. Выбарн. К-ту, ня ёсьць той вялікі абшарнік у Вялейшчыне паляк Мечаслаў Багдановіч. Вечаслаў Багдановіч вучыцель Віленскай праваслаўнай сэмінарыі і першы кандыдат у Сэнат па сьпіску № 16.

Адкрытае пісьмо ў Беларускія газэты.

З самага пачатку працы ўраду „Wyzwolenia“ на Дзісенскі і Дунілаўскі пав., вызваленскія правадыры як да нас, сяброў ураду, таксама і да ўсіх, што шчыра стаяць за мясцовае беларускае сялянства, адносіліся шчыра і двулічна. Гэтая няшчырасьць і двулічнасьць асабліва ярка выявілася на зьездзе ў Сьвянцянах, склiканым вызваленцамі дзеля ўлажэньня сьпіску кандыдатаў. На гэты зьезд вызваленцы склікалі не сапраўдных прадстаўнікоў нашага сялянства, а сусім прыпадковых людзей. Нам, сябрам ураду, стаячым цьвёрда за мясцовае сялянства, нат' ня прыслалі павесткі і аб зьездзе, хочучы на ім правесьці чужакоў для нашага сялянства пляны, не напісалі ў сваей газэце.

Відзячы ня шчырую і шкодную вызваленцаў палітыку для беларускага сялянства, мы склададм з сябе абавязкі кіраўнікоў ураду „Wyzwolenie“ на Дзісенскі і Дунілаўскі пав. і выступаем з гэтай партыі.

Быўшы Старшыня Вызваленскага Камітэту на пав. Дзісьненскі і Дунілаўскі
П. Гайко.
Быўшы Сакрэтар Самозванаў.
Быўшы Сябра Н. Закрэўскі.

Беларусы! Рыхтуйцеся да выбараў, закладайце камітэты, назначайце на кожны абвод давераных ад грамадзянства.

Чытайце і распаўсюджывайце свае газэты і адозвы.

Асьведамляйце і агітуйце за беларускі сьпісак **№ 16.**

Забойства рэдактара „Рідната краю“.

Газэты паведамляюць, што рэдактар польскай на украінскай мове газэты „Рідны Край“ Твердохліб быў забіты на ст. Сапежанка. Па чутках забойства учынілі тры украінцы. Міністэрства унатраных спраў назначыла 2 мільёны нагароды за злоўленых забойцаў.

КАРЭСПАНДЭНЦЫІ.

З Навагрудчыны.

14 кастрычніка ў сяле Сянежыцах — 12 вёрст ад Навагрудку—кожны год зьбіраецца вельмі многа народу з самых далёкіх мясцовасьцяў, каб памаліцца перад цудоўным абразом. Ня гледзючы на дождж і сьлякаць, і ў гэтым годзе народу сабралася вельмі многа (да 10.000).

Як ведама, ў сучасны момант, калі вядзецца досьць гарачая агітацыя перад выбарамі ў Сойм і Сэнат, кожная партыя карыстаецца прыпадкам паагітаваць за сябе, так было і ў Сянежыцах.

Яшчэ ня скончылася служба ў царкве, як „wyzwoleniec" Гэльман пачаў агітаваць, сабраўшы каля сябе досьць многа людзей. Народ не ахвотна слухаў прамоўцы, ведаючы, што словам вызваленцаў ня трэба даваць веры. Так цягнулася, покуль з-за горкі не паказаўся воз і на ім прадстаўнікі Беларускага Цэнтральнага Выбарнага Камітэту: М. Кахановіч, студ. Амельяновіч і гр. Курчэйка. Нехта заўважыўшы едучых, крыкнуў: „Нашы едуць!" і ў адзін момант усе чыста пабеглі на сустрэчу, крычучы: „Гура!" „Хай жывець Беларусь!" і падкідалі шапкі ў гору. Па аднэй гэтай сустрэчы відаць было адразу, на чыёй старане народ. Усе чыста зграмадзіліся каля воза прыехаўшых і сталі слухаць прамоўцаў. Першым гаварыў гр. М. Кахановіч, потым студ. Амельяновіч і гр. Курчэйка. Прамовы іх прынімаліся з вялікім спачуваньнем і воплескамі.

Вызваленец Гэльман раскідаў шакалад, нанімаў гарманістаў, каб адбіць народ ад беларускіх агітатараў, але не даўшы рады хутка зусім сьсеў. Прадстаўнік польскага „Цэнтру" п. Керсноўскі і яго хаўруснікі здалёк пазіралі на сход, і бачучы яго настроі, вельмі прыхільныя да нашых прамоўцаў, павесіўшы насы, паехалі да хаты. Толькі якісь маладзы пан, прыхільнік „зялёнадубцаў", „балахоўцаў" і „Крэсовага З'еднаньня" прабаваў выступаць проціў „Блёку нацыянальных меншасьцяў" і нагаварываў за свой сьпісак № 22. Яго прамовы ня мелі ніякага пасьпеху і пасьля адказу нашых аратараў, выясьніўшых, з кім і за штодзе прадстаўнік № 22, што ён фактычна стаіць за панскія інтарэсы на Беларусі і ёсьць родны брат расейскай чорнай сотні, крычаўшай „бей жыдоў!"— і гэты аратар кудысьця нырнуў.

У апошняй сваей прамове гр. Кахановіч падзякаваў сялянства за спачуваньне, якое сустрэла выбарная палітыка Ц. Б. В. К-ту, і выказаў надзею, што і ў дзень 5 і 12 лістападу, як і ўва ўсей Беларусі, як адзін чалавек, будзе галасаваць за № 16.

Г а р а.

У маёнтку Брацянка Гарадэчанскай гм. абшарніка Самуленка парабок Міхалка Грынцэвіч праслужыў 30-ць гадоў. Цяпер пан за даляры прадаў свой маёнтак, выгнаўшы усю чэлядзь разам і М. Грынцэвіча. Аддаўшы усё здароўе і сілу астаўся цяпер стары, знядужэлы, на ласцы ў людзей, як яркі доказ панскай неўдзячнасьці.

Кав—цкі

У м. Мір 16 кастрычніка на кірмашы прабаваў выступаць генарал Балахвіч, але на гэты раз не ўдалася генаралу пахваліцца, што ён „збаўца" і „бацька" Беларусі, бо сяляне, па прыкладу несьвіжан, жыва уніхамірылі самазванца, панскага найміта і марнатраўца беларускіх лясоў.

Рамусь.

З Вялейшчыны.

У Ільскай гміне ёсьць два выбарныя абводы. У адзін абвод уваходзіць больш каталіцкага насяленьня і маёнткавых паноў; тут да абвадовай камісіі будзе ня больш вярсты дзьве-тры. У другі абвод уваходзіць праваслаўнае насяленьне. Тут ужо ёсьць такія мейсцы, ад якіх будзе да абвадовых кам. вёрст дзесяць. Гэта усё панскія хітрасьці, але нам трэба перамагчы гэтыя лягчэйшыя труднасьці і ісьці ўсім галасаваць, бо як ня выбярам сваіх паслоў, дык ні гэткія труднасьці прыдзецца перажываць.

Каля нашай гміну круціцца тут нейкі Адамовіч і агітуе пабеларуску за польскія партыі, лаючы номер 16. Але нашы сяляне, як пачыталі сваю газэтку „Бел. Звон", пачулі голас Ц. Бел. В. К-ту, дык атраслі усе партыі і цьвёрда, адналіта стаяць за сьпісак № 16.

Голасаў.

ХРОНІКА.

— Беларускі канцэрт-лекцыя. У нядзелю 22-га кастрычніка ў залі Беларускае гімназіі (Вострабрамская № 9) адбудзецца канцэрт-лекцыя. Лекцыю на тэму: „Д-р Францыск Скарына" прачытае Максім Гарэцкі. У канцэртным аддзеле прыймаюць учасьце: п. І. Казлоўская і п. Альшэўскі.

Танцы на залі да 12 г. ночы.

Пачатак а 6 г. в.

— Рэдакцыя атрымала спытак першы часопісі беларускіх студэнцкіх арганізацый у Маскве „Маладая Беларусь". Рэцэнзію памясьцім у чародным номяры.

Ахвяры на сірот.

На карысьць дзяцей-сірот беларускага прытулку у Вільні склалі ахвяру: Шлемпа Іван 250 м.; Гражынскі Аляксандар 400 м.; Шлемпа Браніслаў 400 м.; Шаблінскі Павал 400 м.; Кальчэўскі Уладзімер 400 м.; Астрамецкі Ст. 400 м.; Мускі Браніслаў 400 м.; Валько Валентына 500 м.; Кішкель Антось 400 м.; Юргілевіч Бр. 200 м.; Юргілевіч Юзэфа 130 м.; Станкевіч Гарасім 100 м.; Насуль Язэп 100 м.; Насуль Міхал 150 м.; Алешкевіч Ігн. 100; Мурашка Мацей 100 м.; Мазалеўс і Ян 200 м.; Бобрык Ігн. 100 м.; Рыжы Аляксандар 500 м., Рыжы Аўгень 500 м., Асюлевіч Павал 500 м., Гурын Сафрон 100 м., Асюлевіч В. 1000 м., Гурын Конст. 500, Гурын Ануфры 300 м., Гурын Сафрон 300 м., КлУс Іван 200 м., Гражынскі Франц 150 м., Астрамецкая Пауліна 500 м., Гулецкі 500 м; Ахматовіч Аляксандар 500 м., Кандратовіч Іван 500 м., Мусік Уладыслаў 300 м., Вайкоўскі Сафрон 200 м.; Котлер Моўша 200 м., Залескі Браніслаў 100 м., Левін Пэйсах 200 м., Левін Даніла 300 м., Левін Янкель 500 м., Нахімоўскі М. 200 м., Левін 200., м., Сахадаў А., рабін м. Трабы 500 м., Слвіцкі Іцка 500 м., Шолэ Моўша 200 м., Враўда Ізраіль 200 м., Казлоўскі Чэслаў 500 м., Ахматовіч К. 500 м., п. Казлоўскі 500 м., Разам 16.263 м. польск.

Усім вышэй памяненым ахвярадаўцам Беларускі Камітэт помачы пацярпеўшым ад вайны складае шчырую падзяку. Асабліва гарачую падзяку Камітэт складае грамадз. Констанціну Єўстафіяновічу, які зьбіраў гэтыя ахвяры у районе Трабскай і Юрацішскай, помнячы і там пры іншай працы аб бедных дзецях.

Акрамя таго праз грам. Сярэбраніка на падпісным лісту № 13 паступілі: пр ахвярау на Пакровы у Латыгаўскай царкве 5430 м., ахвяры сабраны у м. Маладэчына: Мудры Васіль 1000 м., К. N. 1000 м., Сярэбранікаў Арсень 1000 м., Віцька Галена м., Валынец Ів. 200., Салагуб С. 100 м., Кісель П. 100 м., Отто Мезон 100 м., Грабенак Уладз. 100 м., Плакса Ал. 100 м., Санькевіч 100., Кісель С. 100 м., Захаравіч Уладз. 100 м., Бежка Макс. 100 м., Сільвановіч Петра 100 м., Драздовіч Язэп 200 м., Разам 13.980 мар. польскіх.

Усім ахвярадаўцам, а асабліва грам. Сярэбранікаву Арсеню, які патурбаваўся аб тэкім зборы на карысьць бедных беларускіх дзяцей нашага прытулку, Камітэт складае шчырую падзяку.

К а м і т э т.

Сяляне! Толькі родная школа навуча і асьвядоміць вашых дзяцей. А у сьвядомасьці наша моц. Дык зьбірайцеся, клапаціцеся і дамагайцеся родных школ, бо вашых вучыцялёў змусілі паехаць у Кракаў на курсы і цяпер аб школе няма каму падумаць. Гады праходзяць, дзеці растуць невучамі, а школ не даюць і якія ёсьць старающца зачыніць.

Дык састаўляйце прыгавары, грамадой тэбуйце беларускіх школ! Асьвета—найлепшая аружжа ў змаганьні з ворагамі працоўнага народу і нашае Бацькаўшчыны.

Раз'ясьненьне як адчыняць беларускія школы.

Беларуская Цэнтральная Школьная Рада ў Вільні гэтым даводзіць да ведама сялян беларусоў, што яны, хочучы адчыніць у сябе на мейсцы беларускую пачатковую школу, маюць на гэта законнае права. Гета права замацована Канстытуцыяй Рэчы Паспалітай Польскай (§ 110) маючы на увазе культурныя патрэбы сваіх грамадзян, належучых да нэпольскай нацыянальнасьці.

Дзеля адчыненьня школы сяляне павінны: 1) давясьці да ведама войта гміны, што яны ў такі і такі дзень зьбяруцца ў гміне ці ў другім мейсцы на сход дзеля пастановы аб адкрыцьці беларускае школы, 2, напісаць на гэтым сходзе просьбу да Павятовага Школьнага Інспэктара з подпісамі тых бацькоў, дзеці якіх будуць вучыцца ў школе, 3) у просьбе зазначыць, што выдаткі на школу сяляне бяруць на свой кошт, апрыч аплаты пэнсіі вучыцелю і 4) дадуць сьпіс дзяцей ня меней 40. (Калі дзяцей будзе больш чым 50—60, і на гэты лік будзе адпаведны будынак школы, то ў просьбе можна прасіць вызначыць 2-х вучыцялёў). Вучыцель, каторага сяляне будуць прасіць аб назначэньні, павінен ведаць польскую мову і мець адпаведныя паперы на права выкладаньня ў пачатковай школе.

Копію з усіх, зробленых такім парадкам, дакумэнтаў належыць прыслаць у Беларускую Цэнтральную Школьную Раду, каб, на выпадак праваломкі справы адчыненьня школы, Рада магла-б з свайго боку падтрымаць просьбу сялян перад Уладай.

Беларуская Цэнтральная Школьная Рада.

Рэдактар-Выдавец Ф. АЛЯХНОВІЧ. Друкарня „ДРУК" Субач, 2.